

Features of visual perception revealed in people with hearing impairments are the result of impaired hearing function, and not by the influence of gestural speech.

The potential mechanisms of cognition of people with hearing impairments in the sociocultural space are discussed, understanding their capabilities, in order to provide useful hints on the most effective way to interact with them in the communicative process.

Two hundred years of scientific heritage methodologically supports our research, experimentally we prove that people with hearing impairments should not only be able to speak, but must also possess oral verbal communication, in particular in the Ukrainian language, in order to feel like full-fledged members of a civilized society. For this, innovative training techniques and technologies are introduced, to help the hearing impaired identify with the nation.

The need to perform sign language interpretation simultaneously with oral presentation of information is necessary due to the fact that all people with impaired hearing function at different levels have oral speech. In addition, the interpreter technology (sign language interpreter), can work to reproduce more complete information of the message, conveying its deep meaning, which contributes to adequate understanding.

Keywords: hearing perception, sign language translation, oral and mimic-gestural speech, interpersonal communication.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2022.43.05>
УДК 376.016-056.36//056.263

О.П. Круглик
o.p.kruhlyk@npu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9632-6579>

О.С. Михайленко
20a.o.mykhailenko@std.npu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-3287-9529>

РОЗУМІННЯ КАЗОК УЧНЯМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ ТА ІНТЕЛЕКТУ В ПАРАДИГМІ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті здійснений аналіз наявних в літературознавстві дискурсів щодо вивчення казки як терапевтичного жанру. Висвітлюється роль жанру казки через унікальний навчально-виховний потенціал, який доступний для сприймання та розуміння дітям з порушеннями слуху та інтелекту. Автори, спираючись на українознавчі мовознавчі дослідження виокремлюють для вивчення генетичний зв'язок казки з давніми формами оповіді, зокрема переходом міфів і легенд у казку за умов зміни культурної формації. Зафіксовані елементи міфологічного, ритуально-обрядового, релігійного, історичного, соціального характеру, відголоски давніх епох (зокрема культу предків, обрядів ініціації та жертвопринесення) в змісті казок. Аналізуючи сучасні підручники, автори обґрунтовують доцільність застосування інноваційних методів навчання. Розкриваючи природу казки, конструюючи загальний макет, дослідники акцентують увагу на художніх образах, психології

характерів, художніх деталей казкового епосу, специфіці художньої форми. Послугуючись комунікативною лінгвістикою, автори статті спроектували на казку поняття психотерапії та психоаналізу.

Розкривається основа такого ліро-епічного твору через філософську думку і нейролінгвістичне ієрархічне розуміння. Пояснюється в самій суті казки як твору багато явищ буття соціуму та природного світу. Особливий акцент зроблений на процесах декодування і розкодування закладеного смислу казки через вербальні та невербальні підходи. У статті автори обґрунтовують застосування знаково-пиктографічних, мультиплікаційних технологій для інтелектуального, комунікаційного та емоційного розвитку учнів з порушеннями слуху та інтелекту під час вивчення казки.

Акцентується увага на тому, що не слід домагатися від учнів з порушеннями слуху та інтелекту наукового визначення казки, замість цього діти мають усвідомити її зміст, зрозуміти діалоги, відтворити події. У початкових класах учні з порушеннями слуху та інтелекту набувають загальних уявлень про казку, її відмінностей від інших творів, навчаються аналізувати в розуміти його.

Ключові слова: казка, сприймання, розуміння, діти з порушеннями слуху та інтелекту.

Постановка проблеми. Казка – незрівняний за своєю продуктивністю, популярністю, виховною та терапевтичною дією жанр, що характеризується художньою вигадкою, фантастичним змістом, розважальністю, викінченим та динамічним сюжетом, своєрідною композицією (традиційні зачин і кінцівка, типові словесні формули, повторення), який має повчальну мету. За оцінками дослідників Sara Graça da Silva and Jamshid J. Tehrani (Sara Graça da Silva and Jamshid J. Tehrani, 2016) найстаріша казка «Коваль і Диявол», що притаманна групі індоєвропейських мов має вік близько 6000 років, тобто вона бере свій початок ще в Бронзовому Столітті. Казка супроводжує людину впродовж всього життя, особливого значення набуває в навчальному процесі дітей з порушеннями слуху та інтелекту. Диференціальні підходи до вивчення, діагностики та розвитку даної категорії дітей свідчать про неоціненну роль терапевтичної казки як жанру.

Аналіз досліджень і публікацій. На сучасному етапі науковці (Карпенко, 2020, Тиховська, 2021, Jamshid J. Tehrani 2016), використовують традиційний підхід до казки як виду фольклору, поділяючи казки на: казки про тварин (tale, Fabel, байка), чарівні (faery tale, Märchen), побутові (байка, tale, Märchen, Fabel). Окрім цього, до казок належать оповіді з ознаками кумулятивності (кумулятивні казки від лат. simulatio — збільшення, накопичення, simulare нагромаджувати, посилювати), легенди (казки-легенди), авантюри (авантюрні казки на середньовічні книжні сюжети), казки-анекдоти (Карпенко С.Д., 2020). Казка стала культурним феноменом, який несе в собі не тільки унікальний навчально-виховний потенціал, але й терапевтичний і є найпоширенішим твором, що використовується у сучасних підручниках, тому вивчення особливостей сприймання і розуміння казок учнями з порушеннями слуху та комбінованими порушеннями слуху та інтелекту, віднайдення інноваційних методів навчання та терапевтичних шляхів впливу на дітей зазначеної категорії – є вкрай необхідним і доцільним для сьогодення.

Мета статті полягає в окресленні дискурсів навколо вивчення казки як феномену, вивіренню теоретичних підходів до методики роботи над казкою та виявлення особливостей сприймання та розуміння казок учнями з порушеннями слуху та інтелекту, не лише як важливого засобу розвитку мовлення та мислення, але й рефлексивно-емпатійного прояву.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Казка є своєрідним феноменом, об'єктом для дослідників різних галузей знань: гуманітарних, природничих, математичних наук тощо. Основа цього ліро-епічного твору глибоко філософська і нейролінгвістична. Казка пояснює багато явищ буття соціуму, перебуває у вербальному та невербальному вигляді, декодує і розкодовує закладений смисл. Для навчального, інтелектуального, емоційного розвитку учнів з порушеннями слуху та інтелекту може використовуватися не лише в текстовому вигляді, а й в жестово-піктографічному, мультиплікаційному.

За дослідженнями С. Карпенко (2020) фольклористи ХХ ст. підготували ґрунт для глибокого дослідження казки. Так, автор описує, українські мовознавці О. Потебня та М. Костомаров писали про генетичний зв'язок казки з давніми формами оповіді, зокрема переходом міфів і легенд у казку за умов зміни культурної формації (2020). У своїй монографії С. Карпенко «Міфологічні мотиви в українських народних казках про тварин» (2008) наведено зразки текстів казок, у яких зафіксовані елементи міфологічного, ритуально-обрядового, релігійного, історичного, соціального характеру, відголоски давніх епох (зокрема культу предків, обрядів ініціації та жертвопринесення).

За спостереженнями Л. Дунаєвської (1997) та В. Давидюка (1997), універсальність жанру казки полягає в утилізації фольклорної сировини в чітку структуру, формуванні нових казкових сюжетів та продукування за допомогою поетичної творчості та етнічних традицій. Думки про віддзеркалення у казках дійсності, нашарування пізніших часів, запозичення та перегуки з ліричними героїчними чи іншими не казковими жанрами зустрічаємо у працях інших науковців: І. Березовського (1976), М. Возняка (1948), М. Демидюка (2010), М. Дмитренко (2018), Л. Дунаєвської (1997), В. Кизилова (2020), М. Левченка (1928), Л. Мушкетика (2010, 2014), О. Таланчука (1998), О. Собецької (2008) та інших.

Провідну роль в організації міжнародної діяльності казкознавства відіграли вчені фінської школи фольклористики, співпрацю з якими намагався налагодити В. Гнатюк (1966), скомпонувавши основи до покажчика сюжетів казок про тварин. Так, відомий вчений М. Андрєєв (учень В. Андерсона), спостерігаючи актуальність перекладу фінського покажчика 1929р. (Аанте – Андрєєв), побачив самодостатність казкової сюжетики в українському фольклорі та вирішив скласти окремий покажчик сюжетів та мотивів. У своїй статті «До характеристики українського казкового матеріалу» вчений визначив характер поділу сюжетів за розділами в майбутньому покажчику, зіставляючи їх з розподілом у каталозі 1929р. та в міжнародному (Aarne Thompson. F.F. Communications, № 74, 1928). До часу написання статті, М. Андрєєвим було напрацьовано, більше 5 тисяч текстів українських казок, легенд та анекдотів, що презентували близько 2300 різних сюжетів та їх варіантів [10].

Активним учасником казкознавчих студій з 1907 р. є Міжнародна федерація фольклористів (FFC), яка з 1910 р. і до нині видає періодичну серію монографій та покажчиків типів казок різних народів.

З 1960-х рр. поступово збільшилася кількість монографій з вивчення східнослов'янської казки на міжетнічному матеріалі слов'янських народів, де науковці студіювали сюжетний, образний, стилістичний рівні казок із врахуванням етнічних, регіональних, контактних, типологічних зв'язків зі світовим фольклором. Як вказує О. Бріцина (2006), це дослідження виконані М. Гиряком, Г. Сухобрусом, В. Юзвенко, П. Лінтурою, І. Березовським, Л. Дунаєвською, О. Порпулітом, С. Онисенко, та іншими українськими літературознавцями, які мали вагомий внесок в літературознавство багатьох країн.

Міжнародний журнал студій казкової і не казкової народної прози «Fabula», що почав виходить з 1957 р. в Берліні, Німеччина й сьогодні лишається спеціалізованим виданням із казкознавства, де можуть публікуватися вчені всього світу. «Енциклопедія казок» К. Ранке з 1975 р. стала настільною книгою для здійснення історичних та порівняльних досліджень на тему казок. Видання мало два аналоги: англomовне, яке публікувалося в Нью-Йорку і німецькомовне – в Берліні. Завершення проекту відсвяткували 2015 р. На сьогодні є електронний варіант видання в сорока томах.

Серед сучасної української довідникової літератури, де вміщено статті про казку, відзначимо видання: «Лексикон загального та порівняльного літературознавства» за редакцією А. Волкова (2001), «Мала енциклопедія українського народознавства» за редакцією С. Павлюка (2007), словник-довідник «Українська фольклористика», зредагований М. Чернописким (2008) та «Українська фольклористична енциклопедія», упорядкована М. Дмитренком (2018).

Починаючи з 1990-х рр., саме з часів незалежності в Україні спостерігається різновекторне вивчення казки гуманітарними науками. Це традиції присвячені: дослідженню літературної казки як жанру Л. Дунаєвська (1997), М. Лановик та З. Лановик (2006), О. Тиховська (2021), теорії фольклористичних шкіл М. Дмитренко (2018); вивченню особливостей казок різних видів О. Бріцина (2006), Л. Мушкетик (2014), В. Кизилова (2020).

Популярності набуває чарівна народна казка. Вивчаються наступні її аспекти: мовна і семантико-синтаксична структура А. Волков (2011), З. Василько, (2003), М. Чернопиский (2008); естетична функція М. Демидюк (2010); поетико-стильові традиції антропоцентризму Л. Мушкетик (2010). У студіях фольклористи звертають увагу на історичний розвиток структури та семантики казок, як вказує С. Карпенко (2020). Постійно в наукових статтях дискутуються природа жанрів, виникнення казкових образів, символіки, магії чисел, імен персонажів, космогонічного складника українських народних казок.

З філософського погляду текст казки розглядається як феномен культури (Демидюк, 2010). Дослідження психоаналітичного напрямку обґрунтували особливості сприймання та розуміння змісту

казок дітьми (Солодухов,2007), а також трактування підходу, відповідно до якого українська народна чарівна казка згідно з теорією сновидінь З. Фрейда та К.-Г. Юнга (Тиховська, 2021). Розкриваючи природу казки, конструюючи загальний макет або кліше, дослідники акцентують увагу на художніх образах, психології характерів, художніх деталях казкового епосу, специфіці художньої форми віддзеркалення дійсності, звичаях та сподіваннях народу в певний період історичного часу. Послугуючись комунікативною лінгвістикою, вчені спроектували на казку такі поняття, як: театралізація, театр одного актора, оповідач/казкар, імпровізація, інтереси слухачів, способи досягнення розважальності казки (Демедюк,2010).

З казкою діти з порушеннями слуху та інтелекту знайомляться задовго до спеціально організованого навчання. Її привабливість не лише у сюжетності, таємничості, фантастичності, а в тому, що діти з захопленням грають у різних героїв, з любов'ю готують маскарадні костюми і маски, з інтересом відтворюють в формі сюжетно-рольової гри поведки улюблених казкових персонажів. Однак, це не може слугувати підставою для того, щоб вважати, що в подальшому навчанні учні з порушеннями слуху та інтелекту розуміють специфіку казки як літературного жанру. Від них не слід домагатися наукового визначення казки, адже діти даної категорії неповно усвідомлюють її зміст, розуміють діалоги, відтворюють події. Проте у початкових класах учні з порушеннями слуху та інтелекту набувають загальних уявлень про казку, її відмінностей від інших творів, навчаються працювати з твором, аналізувати його.

У процесі такої зацікавленої роботи дітей над казкою створюються сприятливі умови для розкриття перед ними особливостей цього виду народної творчості. Вони ще раз переконують, що казка – це розповідь про якусь незвичну подію. В її основі – видумка, фантазія, адже насправді звірі не розмовляють, а в казках вони користуються людською мовою. Проте дітей це не бентежить, вони цікавляться казкою саме тому, що в ній звірі живуть і розмовляють зрозумілою мовою.

Вище зазначені дослідження з літературознавства та виконані дослідження сурдопедагогічного напрямку минулого століття Е.Пуццін, Л.Лебедева, Т.Марчук та Л.Малина, О.Круглик, К.Луцько є методологічною основою вивчення проблеми розуміння казок дітьми, які мають порушення слуху та інтелекту, які мають недостатній літературний та естетичний розвиток. Вони відчують значні труднощі у розумінні сенсу прочитаного твору, естетичному його сприйнятті, вмінні працювати з художнім текстом, емоційно реагувати на прочитане, тому і потребуємо створення методики не просто вивчення рівнів розуміння, але і корекційної роботи із зазначеної категорії дітей.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Казка – найпопулярніший в молодшому шкільному віці жанр літературного вивчення, що розкриває дитині безмежний світ людської уяви, вчить моральним вчинкам і допомагає усвідомити себе в соціумі, різноаспектним дослідженням якого займався багато вчених.

Варто високо оцінити навчальний, виховний та терапевтичний потенціал казки. В

літературознавстві наразі існують диспути щодо остаточного визначення типології казок, а також щодо коректної форми роботи над цим твором. Наразі методистами пропонується не сповіщати учням про вигадані, несправжні події казки. Діти повинні відчувати це самостійно. Учні з порушеннями слуху та інтелекту не слід надавати наукового визначення казки, замість цього діти мають усвідомити її зміст, зрозуміти діалоги, відтворити події. У початкових класах учні з порушеннями слуху та інтелекту набувають загальних уявлень про казку, її відмінностей від інших творів, навчаються аналізувати в розуміти його.

Список використаних джерел:

1. **Березовський І. П.** Казки про тварин. Київ, 1976. 574 с.
2. **Бріцина О. Ю.** Українська усна традиційна проза : питання текстології та виконавства. Київ, 2006. 400 с.
3. **Василько З. С.** Символізація значення слова в українському фольклорному мовленні (на матеріалі фауноназв у казках, піснях і пареміях): автореф. дис... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова. Київ, 2003. 20 с.
4. **Возняк М.** Українські народні казки. В 3-х книгах. Київ, 1946-1948.
5. **Волков А.** Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці, 2001. 636 с.
6. **Давидюк В.Ф.** Первісна міфологія українського фольклору. Луцьк, 1997. 296 с.
7. **Демедюк М.В.** Національна специфіка української народної казки. Автореф. дис... канд. філол. наук: спец. 10.01.07 – фольклористика. Львів, 2010. 20 с.
8. **Дмитренко М.К.** Українська фольклористична енциклопедія. У 2-х томах. Т. 1. А – Л. Київ, 2018. 740 с.
9. **Дунаєвська Л.Ф.** Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій. Київ, 1997. 447 с.
10. **Карпенко С.Д.** Проблематика українського казкознавства в парадигмі досліджень, 2020. Вісник Харківського університету ім.В.Н.Каразіна. Серія «Філологія». Вип.86. с.76-82.
11. **Кизилова В.** Динаміка розвитку української літературної казки. Монографія. Київ, 2020.
12. **Лановик М.Б., Лановик З.Б.** Українська усна народна творчість : навчальний посібник. Київ, 2006. 591 с.
13. **Левченко М.** Казки та оповідання з Поділля. В записках 1850-1860-х рр. Вип. I-II. Збірник Історично-філологічного відділу УАН, № 68. Київ, 1928. 598с.
14. **Луцько К.В., Круглик О.П.** Літературне читання: Підручник для осіб з особливими освітніми потребами. 3 клас. Чернівці: Букрек. 2020.
15. **Луцько К.В., Круглик О.П.** Літературне читання: Підручник для осіб з особливими освітніми потребами. 4 клас. Чернівці: Букрек. 2021.
16. **Мушкетик Л.Г.** Людина в народній казці Українських Карпат : на матеріалі української та угорської оповідальної традиції. Київ, 2010. 320 с.
17. **Мушкетик Л. Г.** Персонажі української народної казки. Київ, 2014. 360 с.
18. **Павлюк С.** Мала енциклопедія українського народознавства. Львів, 2007. 832 с.
19. **Солодухов В.Л.** Метафоричність казки як засіб активного соціально-психологічного навчання: автореф. дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Івано-Франківськ, 2007. 19 с.
20. **Таланчук О. М.** Українознавство. Усна народна творчість. Київ, 1998. 247с.
21. **Тиховська О.** Українська народна чарівна казка: психоаналітичний аспект. Ужгород, 2011. 256 с.
22. **Тиховська О.М.** Міфологічні образи та магічні ритуали в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Дис...наук. ст. доктора філологічних наук: 10.01.07 "Фольклористика". Львів, 2021. 534 с.
23. **Чорнопиский Мих.** Українська фольклористика. Словник-довідник. Тернопіль, 2008. 448 с.
24. **Aarne, Antti/Thompson, Stith.** 1928. The Types of the FolkTale. A Classification and Bibliography. Translated and Enlarged by S. Thompson Suomalainen Tiedeakatemia (FF Communications, 74).
25. **Sara Graça da Silva and Jamshid J. Tehrani** Comparative phylogenetic analyses uncover

the ancient roots of Indo-European folktales. URL:
https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rsos.150645?fbclid=IwAR0lj4g5511nFaduozSolSJ82Ngd9MOeDeRqEoZ8yRGv5ggWehkgV_3CovA

References

1. **Berezovskyi I. P.** Kazky pro tvaryn. Kyiv, 1976. 574 s. [in Ukrainian].
2. **Britsyna O. Yu.** Ukrainska usna tradytsiina proza : pytannia tekstolohii ta vykonavstva. Kyiv, 2006. 400 s. [in Ukrainian].
3. **Vasylo Z. S.** Symvolizatsiia znachennia slova v ukrainskomu folklornomu movlenni (na materiali faunonazv u kazkakh, pisniakh i paremiikh): avtoref. dys... kand. filol. nauk: spets. 10.02.01 – ukrainska mova. Kyiv, 2003. 20 s. [in Ukrainian].
4. **Vozniak M.** Ukrainski narodni kazky. V 3-kh knyhakh. Kyiv, 1946-1948 [in Ukrainian].
5. **Volkov A.** Leksykon zahalnoho ta porivnialnoho literaturoznavstva. Chernivtsi, 2001. 636 s. [in Ukrainian].
6. **Davydiuk V.F.** Pervisna mifolohiia ukrainskoho folkloru. Lutsk, 1997. 296 s. [in Ukrainian].
7. **Demediuk M.V.** Natsionalna spetsyfika ukrainskoi narodnoi kazky. Avtoref. dys... kand. filol. nauk: spets. 10.01.07 – folklorystyka. Lviv, 2010. 20 s. [in Ukrainian].
8. **Dmytrenko M.K.** Ukrainska folklorystychna entsyklopediia. U 2-kh tomakh. T. 1. A – L. Kyiv, 2018. 740 s. [in Ukrainian].
9. **Dunaievsk L.F.** Ukrainska narodna proza (lehenda, kazka). Evoliutsiia epichnykh tradytsii. Kyiv, 1997. 447 s. [in Ukrainian].
10. **Karpenko S.D.** Problematyka ukrainskoho kazkoznavstva v paradyhmi doslidzhen, 2020. Visnyk Kharkivskoho universytetu im.V.N.Karazina. Serii «Filolohiia». Vyp.86. s.76-82. [in Ukrainian].
11. **Kyzylova V.** Dynamika rozvytku ukrainskoi literaturnoi kazky. Monohrafiia. Kyiv, 2020. [in Ukrainian].
12. **Lanovyk M.B., Lanovyk Z.B.** Ukrainska usna narodna tvorchiist : navchalnyi posibnyk. Kyiv, 2006. 591 s. [in Ukrainian].
13. **Levchenko M.** Kazky ta opovidannia z Podillia. V zapysakh 1850-1860-kh rr. Vyp. I-II. Zbirnyk Istorychno-filolohichnoho viddilu UAN, № 68. Kyiv, 1928. 598c. [in Ukrainian].
14. **Lutsko K.V., Kruhlyk O.P.** Literaturne chytannia: Pidruchnyk dlia osib z osoblyvymy osvitynymy potrebamy. 3 klas. Chernivtsi: Bukrek. 2020. [in Ukrainian].
15. **Lutsko K.V., Kruhlyk O.P.** Literaturne chytannia: Pidruchnyk dlia osib z osoblyvymy osvitynymy potrebamy. 4 klas. Chernivtsi: Bukrek. 2021 [in Ukrainian].
16. **Mushketyk L.H.** Liudyna v narodnii kaztsi Ukrainskykh Karpat : na materiali ukrainskoi ta uhorskoi opovidalnoi tradytsii. Kyiv, 2010. 320 s. [in Ukrainian].
17. **Mushketyk L. H.** Personazhi ukrainskoi narodnoi kazky. Kyiv, 2014. 360 s. [in Ukrainian].
18. **Pavliuk S.** Mala entsyklopediia ukrainskoho narodoznavstva. Lviv, 2007. 832 s. [in Ukrainian].
19. **Solodukhov V.L.** Metaforychnist kazky yak zasib aktyvnogo sotsialno-psykholohichnoho navchannia: avtoref. dys... kand. psykol. nauk: spets. 19.00.07 – pedahohichna ta vikova psykholohiia. Ivano-Frankivsk, 2007. 19 s. [in Ukrainian].
20. **Talanchuk O. M.** Ukrainoznavstvo. Usna narodna tvorchiist. Kyiv, 1998. 247s. [in Ukrainian].
21. **Tykhovska O.** Ukrainska narodna charivna kazka: psykhoanalychnyi aspekt. Uzhhorod, 2011. 256 s.
22. **Tykhovska O.M.** Mifolohichni obrazy ta mahichni rytualy v ukrainskomu folklori Zakarpattia: etnopsykholohichni aspekt. Dys....nauk. st. doktora filolohichnykh nauk: 10.01.07 "Folklorystyka". Lviv, 2021. 534 s. [in Ukrainian].
23. **Chornopyskyi Mykh.** Ukrainska folklorystyka. Slovnyk-dovidnyk. Ternopil, 2008. 448 s. [in Ukrainian].
24. **Aarne, Antti/Thompson, Stith.** 1928. The Types of the FolkTale. A Classification and Bibliography. Translated and Enlarged by S. Thompson Suomalainen Tiedeakatemia (FF Communications, 74) . [in Finland].
25. **Sara Graça da Silva and Jamshid J. Tehrani** Comparative phylogenetic analyses uncover the ancient roots of Indo-European folktales. URL: https://royalsocietypublishing.org/doi/10.1098/rsos.150645?fbclid=IwAR0lj4g5511nFaduozSolSJ82Ngd9MOeDeRqEoZ8yRGv5ggWehkgV_3CovA [in Portugal].

Mykhailenko O., Kruhlyk O. Understanding of fairy tales by studens with hearing and intellectual disabilities in the research paradigm.

The article analyzes the discourses available in literary studies regarding the study of fairy tales as a therapeutic genre. The role of the fairy tale genre due to its unique educational potential, which is available for perception and understanding to children with hearing and intellectual disabilities, is highlighted.

The authors, relying on linguistic studies, single out for study the genetic connection of the fairy tale with ancient forms of storytelling, in particular, the transition of myths and legends into a fairy tale under the conditions of a change in cultural formation. Elements of a mythological, ritualistic, religious, historical, social nature, echoes of ancient eras (in particular, the cult of ancestors, initiation rites and sacrifices) in the content of fairy tales are recorded.

Analyzing modern textbooks, the authors justify the feasibility of using innovative teaching methods. Revealing the nature of a fairy tale, researchers pay attention to artistic images, the psychology of heroes, artistic details of a fairy tale epic, and the specifics of the artistic form. Using communicative linguistics, the authors of the article projected the concepts of psychotherapy and psychoanalysis onto the fairy tale. The basis of such a lyric-epic work is revealed through philosophical thought and neurolinguistic hierarchical understanding.

Special emphasis is placed on the processes of decoding and decoding the embedded meaning of the fairy tale through verbal and non-verbal approaches. In the article, the authors justify the use of sign-pictographic, animation technologies for the intellectual, communication, and emotional development of students with hearing and intellectual disabilities during the study of fairy tales.

Emphasis is placed on the fact that students with hearing and intellectual disabilities should not be asked to give a scientific definition of a fairy tale, but children are aware of its content, understand dialogues, and reproduce events. In elementary grades, students with hearing and intellectual disabilities acquire general ideas about the fairy tale, its differences from other works, learn to analyze and understand it.

Key words: fairy tale, perception, understanding, children with hearing and intellectual disabilities.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2022.43.06>
УДК 376-056.264-053.4"363"

Н. Г. Пахомова
nataliypng24@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8332-8188>

І. В. Баранець
inessaibk@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-4972-6510>

**НАПРЯМИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**